

datum: Kies een datum.

Toekomst Samenwerkende Onthaalouders

Dit document is bestemd voor	Raad van Bestuur
Waarover gaat het?	Toekomst Samenwerkende Onthaalouders en behoud aantal plaatsen kinderopvang baby en peuter
Gewenste beslissing	Ter goedkeuring
Aansluiting op strategische speerpunten VVSG	Zorgzame samenleving uit het VVSG-memorandum
Traject	Eerste bespreking op DB van 12 maart 2025
Verantwoordelijke stafleden	Karen De Meyer, stafmedewerker gezinsopvang
Belang voor de lokale besturen	<p>Belang is gekoppeld aan behoud plaatsen kinderopvang baby en peuter in een gemeente. Dit belang is voor een lokaal bestuur tweeledig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokaal bestuur als organisator kinderopvang: 52 lokale besturen zijn organisator van gezinsopvang. Binnen de gezinsopvang vormt de “samenwerkende onthaalouder” een steeds groter aandeel. - De meeste ouders zoeken kinderopvang dicht bij huis. Een voldoende aanbod kinderopvang op het grondgebied is dan ook cruciaal in een lokaal gezinsbeleid en voor het aantrekken en houden van jonge gezinnen op het grondgebied. Alhoewel het lokaal bestuur niet verantwoordelijk is voor het aanbod

	<p>kinderopvang baby en peuter (geen kerntaak voor het lokaal bestuur), treft het aanbod kinderopvang en dan vooral het gebrek er aan op veel gebieden de mogelijkheden van een lokaal bestuur en zijn inwoners (lokale economie, tewerkstellingsbeleid, activeringsbeleid, armoedebeleid, kindvriendelijkheid, gelijke kansenbeleid, inkomsten gemeentebelasting enz)</p>
<p>Agenda externe besluitvorming</p>	<p>Vormt waarschijnlijk onderdeel van Masterplan Kinderopvang Baby en Peuter van Vlaamse regering en onderdeel van bestedingsplan van 200 miljoen voor kinderopvang baby en peuter</p>

Samenvatting standpunt:

De transitie van samenwerkende onthaalouders is een noodzakelijke, maar complexe evolutie binnen de kinderopvang. Een doordachte aanpak met aandacht voor financiële, administratieve en sociale aspecten zal bijdragen aan een duurzame en kwaliteitsvolle opvang.

Tot op vandaag is er veel onzekerheid. Dat veroorzaakt onrust bij de betrokken onthaalouders en de verantwoordelijken tewerkgesteld bij de organisatoren gezinsopvang. Politieke duidelijkheid is dringend nodig. De sector kan zich niet langer in onzekerheid bevinden en verwacht zo snel mogelijk antwoorden over de concrete stappen en middelen die door de Vlaamse regering voorzien zullen worden voor deze transitie.

1. Situering

Samenwerkende onthaalouders zijn onthaalouders (kinderbegeleiders gezinsopvang) aangesloten bij een organisator gezinsopvang. Zij ontvangen ondersteuning van een verantwoordelijke, in dienst bij een organisator. 52 lokale besturen organiseren zelf dergelijke vorm van kinderopvang.

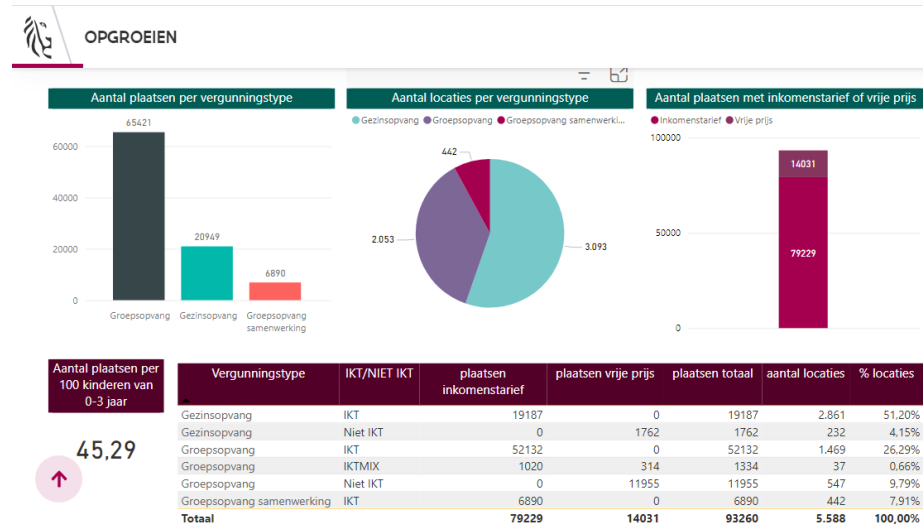
Samenwerkende onthaalouders bieden inkomensgerelateerde opvang aan jonge kinderen in eigen woning of op locatie.

Het verschil met een alleenwerkende onthaalouder is dat ze een vergunning groepsopvang hebben waardoor er meer dan negen tegelijk aanwezige kinderen kunnen zijn (en maximaal 18, gekoppeld aan de maximale leefgroepgrootte). Uiteraard werken verschillende (2 of 3 meestal) onthaalouders samen om die opvang te garanderen. Vaak gaat dat over moeder-dochter, man-vrouw of vrienden die samen deze vorm van opvang realiseren.

Qua subsidie krijgen ze de subsidie gezinsopvang (en werken de onthaalouders in het sui generisstatuut. Ze krijgen maw een kostenvergoeding voor hun prestaties en geen loon).

Vandaag gaat het in Vlaanderen over:

- 6.890 plaatsen (7,39%)
- 442 locaties (7,91%)

Regelgevend is bepaald dat de samenwerkende onthaalouders vanaf 1 april 2026 gesubsidieerd zullen worden als kinderdagverblijf (groepsopvang baby en peuter).

Zo staat het in een bepaling van het Subsidiebesluit, art. 59

§ 1. De subsidie voor inkomensstarief voor groepsopvang, meer bepaald het deel op basis van kinderopvangprestaties, vermeld in artikel 18, tweede lid, 1°, wordt gedurende een overgangperiode van twaalf jaar vanaf de datum van inwerkingtreding van het decreet van 20 april 2012 niet toegekend voor kinderopvangplaatsen die voordien gesubsidieerd waren als samenwerkende onthaalouders op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 23 februari 2001 houdende de voorwaarden inzake erkenning en subsidiëring van kinderdagverblijven en diensten voor onthaalouders. Gedurende de overgangperiode gelden de bedragen, vermeld in artikel 17, tweede lid, 1°, en artikel 58, § 1, eerste lid, 3°.

Naast deze subsidie-aanpassing (met vergaande gevolgen, zie hieronder), is er ook de aanpassing van de ratio. De ingangsdatum van de lagere ratio is 1 januari 2027. Vanaf dan is deze ratio voor iedereen verplicht en mogen er tegelijkertijd maximaal 7 kinderen per onthaalouder aanwezig zijn.

De VVSG dringt aan op duidelijkheid over deze vorm van kinderopvang en doet zelf een voorstel gericht op verduurzamen van deze vorm van opvang.

Deze nota heeft als doel de uitdagingen in kaart te brengen en denkpistes voor te stellen voor de toekomst met als doel maximaal verduurzamen van dit aanbod kinderopvang.

2. Uitdagingen en knelpunten

We veronderstellen dat wanneer de locaties groepsopvang samenwerkende onthouders een transitie maken van subsidie gezinsopvang naar subsidie groepsopvang er gewerkt moet worden met werknemers, in dienst bij de organisator.

Dit heeft een dergelijke grote impact op de locatie, op de kinderbegeleiders, op de kostprijs enz. waardoor wellicht locaties en plaatsen verloren gaan.

Paar voorbeelden van de impact en hoe we die inschatten:

2.1. Impact op de kinderbegeleider

Inkomen: werken aan een vast loon met alle rechten van een werknemer (betaald verlof, enz). Maar verliezen ook extra premies zoals voor flexibele opvang.

Statuutwijziging: Impact op de gezinssituatie door overgang naar werknemersstatuut. Veel onthaalouders werken in hun eigen woning en moeten wennen aan een leidinggevende rol binnen hun privéruimte.

Eigenheid bewaren: geen zelfstandige regeling van werktijden, hoeveel autonomie behouden locaties onder het nieuwe systeem?

Werkvoorwaarden: medische controle door IDEWE, minder werkuren (38u voltijds)

Open vraag: Behoud van kwalificatie behaald voor 2014 bij overgang? (te onderzoeken)

2.2. Impact op de organisator

Veranderende rollen:

personeel begeleiden in de overstap van onthaalouder in het sui generis statuut naar werknemer.

aanpassingen in toezicht en verantwoordelijkheden per locatie + mogelijk toezicht houden op privéwoningen als werkplek

Uurregeling: meer kinderbegeleiders nodig (38 uren/week versus werktijden OO sui generis)

Financieel: het gaat om kleine locaties (max. 18 plaatsen) waar door de kleinschaligheid de subsidie wellicht onvoldoende is om de personeels- en andere kosten te dekken

2.3. Impact op de locatie

Wetgeving en inspecties:

Locaties moeten voldoen aan welzijnscode en ondergaan inspecties (IDEWE, FAVV). Soms gaat het effectief over gezinswoningen.

Aanpassingen in infrastructuur (bv. hygiënische zones enz).

Huisvesting:

Huurcontracten kunnen veranderen (huurprijsstijging bij overgang naar handelshuur).

3. Denkpistes voor een vlotte transitie

We stellen het volgende voor

- **Herziening definitie “gezinsopvang” (gekoppeld ook aan gewijzigde ratio):** voorstel definitie gezinsopvang: **opvang tot maximaal 14 gelijktijdige kinderen.**

Dit sluit aan bij het perspectief van een dalende ratio naar 7 kinderen per kinderbegeleider en kan helpen om de continuïteit van kleinschalige opvanginitiatieven te waarborgen.

Concreet betekent dit dat locaties samenwerkende onthaalouders met een vergunning van max. 14 plaatsen kunnen blijven verder werken onder de nieuwe noemer ‘gezinsopvang’ en gekoppeld aan de subsidie gezinsopvang (met kinderbegeleiders in het sui generis-statuu).

- **Geleidelijke transitie voor locaties > 14 kinderen:** voor de overige locaties schuiven we een gefaseerde omschakeling voor naar groepsopvang. In een duidelijk tijdspad krijgen locaties de mogelijkheid om aan alle voorwaarden te voldoen en dus om te schakelen naar een groepsopvang (met ook de bijhorende subsidie).

Randvoorwaarden:

- o **Begeleiding en vorming:** Extra opleidingen en informatiesessies om onthaalouders te ondersteunen in hun nieuwe werking.
- o **Dialoog en transparante communicatie:** Eenduidige en transparante infodoorstroming en regelmatig overleg met onthaalouders, organisatoren en beleidsmakers om knelpunten tijdig aan te pakken. De sector vraagt met aandrang om tijdige, politieke beslissingen en transparante communicatie over de toekomst van de gezinsopvang.

4. Paar cijfers

We deden een bevraging bij de organisatoren gezinsopvang lokale besturen en vzw’s aangesloten bij VVSG-Steunpunt Kinderopvang naar de huidige toestand van de groepsopvang samenwerkende onthaalouders.

Enkele resultaten op basis van de voorlopige resultaten (140 locaties, 3062 kinddossiers = 21,87 kinddossiers / locatie).

Extrapolatie naar 442 locaties gaat het over bijna 10.000 kinddossiers.

114/140 locaties hebben vergunning van meer dan 14 kinderen (max. 18). Van die 114 kunnen 108 niet uitbreiden op deze locatie. Enkel 6 wel.

26/140 locaties hebben een vergunning tot max. 14 kinderen. Slechts 1 daarvan kan uitbreiden.

In 76 van de 140 locaties werken 2 kinderbegeleiders samen.

In 43 werken 3 kinderbegeleiders samen.

in slechts een beperkt aantal locaties gaat het dus over meer dan 3 kinderbegeleiders.

In 43 locaties hebben de kinderbegeleiders een familiale band met elkaar.

Het pand waar de opvang doorgaat is

- 47/140 door organisator ter beschikking gesteld pand
- 25/140 eigen woning met domicilie van één van de KB
- 22/140 huurwoning zonder domicilie van één van de KB
- 15/140 door lokaal bestuur (niet-organisator) ter beschikking gesteld pand
- 8/140 eigen woning zonder domicilie van één van de KB
- 8/140 schoolgebouw of deel er van

40/140 panden is geschikt om als kinderdagverblijf te gebruiken